

Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXVIII. Secundò idipsum probatur exemplis eorum, quos vel
Scriptura reprehendit; vel ipsa, aut probatæ historiæ redarguunt, vel
pœnas dedisse referunt, neglectæ prohabilioris opinionis in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ut tota penè Theologia Moralis problematica sit, ut videre est in Theologia Morali, quam vastis voluminibus in folio Probabilista Elco-bar conscripsit, totam ferè secundum duplicem viam, alteram alteri contradictoriè oppositam: *Est & non est; licet & non licet; peccat & non peccat; tenetur & non tenetur*, &c. Quarum viarum utramlibet in præloquio cap. 3. n. 13. pronuntiat aded securam, ut *quancumque* (inquit) *duarum primò diversarum, inierint homines, rectà tendant ad superiores.* Idipsum constat ex eo quòd *tot jam sunt de humanis actibus opiniones* (teste Eminent. Card. Bona in princip. vit. christ. p. 2. §. 46.) ut ferè liceat quidquid lubet. Teste namque experiencià, tanta est multitudo, tantaque diversitas probabilium (ut vocant) opinionum, de qualibet ferè re proposita, totque glossæ, trixæ, limitationes, inventiones, quibus divina, humanæque leges inflectuntur, elumbantur, mangonizantur, relaxantur, ut legibus vix relinquatur locus, & Alexander VII. in decreto anni 1665. non solum conqueratur, complures opiniones, christianæ vitæ relaxativas, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire, alienas ab Evangelica simplicitate, & SS. Patrum doctrina, sed & metuat ne per eas *viam salutis, quam suprema Veritas, Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse desinunt, in animarum perniciem dilatarì, seu verius perverti contingat.* Fallitur proinde Terillus, dum homine docto indignum censet, ex sententia illa Evangelica contra Orthodoxos Scriptores arguere, tr. de conscient. prob. q. 25. n. 25. addens similia loca, à Janfenistis perperam objecta, coram vetulis & rudibus declamari posse, non tamen movere Theologum, nisi fortè ad risum & compassionem. Fallitur (inquam) cum supremus Theologorum omnium Magister inde motus fuerit, non ad risum, sed ad justum contra Probabilistas & laxiores Casuistas, licet Orthodoxos, dolorem & timorem, ut proximè vidimus. Videat ne fortè ipse potius risu excipiendus sit, dum nobis objicit Evangelicum istud; *jugum meum suave est*, ob dicenda num. 445. & seqq.

434 Innumera alia divinæ Scripturæ testimonia videri possunt apud Antonium Merendam in edito à se Opere de consilio, ubi plusquam centum sacra testimonia congerit, atque ex SS. Patrum mente explicat ad intentum.

CAPUT XXXVIII.

Secundò idipsum probatur exemplis eorum, quos vel Scriptura reprehendit; vel ipsa, aut probata historia redarguit, vel pœnas dedisse referunt, neglecta probabilioris opinionis in rebus agendis.

435 PRIMUM exemplum sumitur ex 3. Reg. 12. ubi reprehenditur Roboam in eo quòd consilium juniorum, & minus expertorum prætulit consilio seniorum, & magis expertorum, in regimine populi sibi commissi,
Tom. I.

respondit Rex populo dura, derelicto consilio seniorum... & locutus est eis secundum consilium juniorum. Multò ergo magis reprehendendi sunt, qui, in rebus ad salutem æternam spectantibus, sequuntur opinionem minus probabilem, derelictâ probabiliori. Quod enim Terillus ait, consilio juniorum nullam subfuisse probabilitatem, parum credibile est, si omne illud probabile sit quod gravi nititur autoritate, vel ratione, nec quidquam convincens affertur in contrarium. Neque enim aded juvenes erant illi, quorum consilium secutus est, ut nihil omninò gravitatis præ se ferrent: cum essent Coartanei Roboam, qui anno 41. ætatis regni possessionem accepit. Nec consilium ipsorum destitutum fuit plausibili ratione, vel convictum certâ in contrarium ratione. Consuluerunt enim respondere populo dura, ut inde populus terditus, caveret sibi imposterum Regem tam liberè loqui, seditionemque excitare. In eo proinde secuti sunt sententiam plurium artis regnandi peritorum, qui populos, ad seditionem proclives (quales erant filii Israël) metu magis quam amore censent regendos. Quamvis ergo felicitas defuerit Roboam, non defuit probabilitas. Hæc proinde non excusat imitatores Roboam, qui derelictâ probabiliori sententiâ veterum Magistrorum, sequuntur opinionem minus probabilem juniorum Probabilistarum.

Secundum exemplum sumitur ex 3. Reg. 13. ubi Gad Propheta, tamquam inobediens voci Domini, à leone occisus describitur: ed quòd utique contra præceptum sibi à Deo factum, comederit in Bethel, in eo obsecutus alteri Propheta, attestanti sibi divinitus revelatum, ut ipsum ad comedendum secum reduceret in domum suam. Ipsum proinde à peccato non excusavit probabilitas revocati mandati sibi divinitus facti; probabilitas (inquam) fundata in gravi autoritate istius Propheta, qui revocationem illam eo ipso attestabatur, quo revelationem reducendi ipsum in domum suam, ad comedendum secum. Omne ergo probabile non est licitum, & tutum. Licet interim Gad in eo mortaliter non peccaverit, vel propter materiæ parvitatem, vel propter simplicitatem, aut inconsiderationem, *quâ, alienâ decipiente fallaciâ* (inquit Augustinus in lib. de cura pro mortuis) *obedire se credidit. Neque enim putandum est ita fuisse interemptum morsu bestia, ut ad supplicium tartareum deinceps anima raperetur: quandoquidem ipsum ejus corpus, idem leo qui occiderat, custodivit, jumento etiam, quo vehebatur, illeso, &c.* Quid igitur illo nos exemplo docere voluit Deus? Ex duobus mandatis invicem contrariis, certius & probabilius esse præferendum. Cujus contrarium ipse fecit, cum sibi certius probabiliusque foret divinum mandatum immediatè sibi factum, de abstinendo, quam posterius, per alterum Prophetam insinuatam, de comedendo. Illo proinde exemplo à fortiori demonstratur quòd

peccaret Religiosus, qui, iudicio minus probabili, credens factam sibi à Deo revelationem dispensationis super solemni suo castitatis voto, matrimonium contraheret, tamen oppositum aliquando docuisse, sed in ipsomet praelo revocasse dicitur Salas.

437 Tertium exemplum est eorum, qui dæmonem in figura Christi sibi subtiliter apparentem pro Christo adoraverunt, ut fecisse memoratur Valens Monachus, apud Cornelium à Lapide in cap. II. secundæ ad Corinth. quem tamen peccasse non est dubium. Si enim S. Simeon Stylites culpatur à Patribus, in eo quod, ad suggestionem dæmonis, sibi in figura Angeli lucis, super igneo curru apparentis, pedem levaverit, ut currum illum more Eliæ conscenderet, licet vir tam sanctus id non fecerit sine ulla visa sibi probabilitate, quod Angelus esset lucis, qui sibi apparebat: à fortiori peccasse dicendi sunt, qui dæmonem, in figura Christi sibi apparentem, adoraverunt; tamen ad eò subtiliter & plausibiliter factæ fuerint illæ transfigurationes, illusionesque, ut plurimæ opiniones à Neotericis existimatæ probabiles, majorem non habeant veritatis speciem seu apparentiam. Ad cavendam proinde illusionem Sancti monent (apud eundem ibidem) *Etiamsi Angelus in veritate tibi appareat, non suscipias facile; sed humiliate, dicens: Non sum dignus Angelum videre: memor Apostolici moniti: Ipse enim satanas transfiguratur se in Angelum lucis.* Sed quid est, quod Sancti usque adeò caveri volunt hac de re deceptionem, si opinio quæcumque probabilis, etiam falsa, & probabilius falsa, à peccato excuset? Hoc enim dato, cur similiter non excusant subtiles illæ transfigurationes, nonnisi valde difficulter discernibiles? maximè cum Angelo satanæ, se taliter transfiguranti, speciosa plausibileque rationes non desint, quibus etiam bonos & Sanctos subinde decipit, sub specie pietatis? Nam ut Bernardus serm. 6. in Psal. 90. c. 6. *Quos perfectos boni viderit amatores, malum eis, sub specie boni, non mediocri, sed perfecti, persuadere conatur, ut citò consentiat, qui magnopere diligit bonum.* Nec tamen idè excusantur, qui taliter illuduntur. Aliàs satanæ non prodesse fallaciæ suæ. Et non solum non excusantur, qui ab Angelo satanæ taliter illuduntur, ut minus probabiliter credant ipsum esse Angelum lucis, sed ne illi quidem semper excusantur qui id probabilius credunt, ut constat ex allato S. Simeonis exemplo, aliorumque piorum, à diabolo deceptorum, qui debitam non adhibuerunt præcautionem, ne specie pietatis verisimilius apparentis illuderentur. Neque enim S. Stylites pedem levasset ad conscendendum igneum currum, si probabilius vel æquè probabiliter credidisset in eo diabolus apparere, quàm Angelum. Quemadmodum verò diabolus ipse etiam sanctissimis subinde illudit sub specie pietatis; ita Christianis bonum perfectè

non diligentibus plerumque illudit sub specie probabilitatis: illis maximè, qui amant Magistros loquentes placentia; illudit etiam viris doctis, ipsos & alios instruentibus; qui dum subinde quærunt hominibus placere, visis sibi probabilitatibus (quarum adinventione, vel usu, gratiam vel plausum hominum quærunt) velut subtilibus quibusdam transfigurationibus illusi, & infatuati, verificent verbum istud: *Est via qua videtur homini justa; novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Quod si plerumque non exultent, qui, subtilibus illis transfigurationibus illusi, probabilius existimant, spiritum sibi apparentem esse Angelum lucis; multo minus qui id existimant minus probabiliter. Et hinc arguo sic: Si à peccato immunis esset, qui id faceret, quod sibi videtur probabiliter licitum, tamen probabilius crederet illicitum; à peccato pariter immunis esset dæmonolatra, qui dæmonem, in figura Christi subtiliter apparentem, adoraret, dum sic probabiliter crederet esse Christum, ut probabilius crederet esse diabolum. Sed hoc dici non potest, sicut nec dici potest, Abrahamum à peccato adhuc futurum immunem, immolando filium suum, si non Deus, sed diabolus (se fingens Deum) id ipsi jussisset, quem Abraham credidisset probabiliter Deum, sed probabilius diabolum.

438
439
Quartum exemplum, est Philippi illius, Cancellarii Parisiensis, quod referunt Dionysius Carthusianus opus. de plural. benef. Spondanus & Malvelda ad annum 1238. & ante ipsos Cantipratanus, vir integerrimæ fidei, l. 1. de Apibus c. 19. §. 15. ubi de ipso loquens: *Agonizantem (inquit) in morte Guillelmus, Parisiensis Episcopus, paternâ sollicitudine visitavit, rogavitque eum, ut opinioni (minus probabili, eò quod contraria esset plurium, & sapientiorum) cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua, excepto uno, in manus Ecclesiæ resignaret. . . . renuit ille, experiri se velle dicens, narium esset damnabile beneficia plura tenere. Mortuus est ergo sic. Post paucos autem dies, cum dictus Parisiensis Episcopus, finitis Matrimonii, orare vellet, vidit inter se & lumen, quasi umbram hominis, terram nimis. Elevatè ergo manu consignat se, & si ex parte Dei sit, precipit ut loquatur. Cui respondit apprensus: Alienus à Deo sum, sed tamen miserabilis factura ejus. Et Præsul: Tu quis es? Cui ille respondit: Ego sum Cancellarius ille dudum miserimus. Rursus Episcopus, elato alius gemitu: Et quomodo (inquit) tibi est, sic dolenti? Male (inquit) imò quàm pessimè: quia damnatus sum aeternâ morte. Et Episcopus: heu (ait) charissime, quæ causa tua damnationis? Tres sunt (inquit) causa, quare morte perpetui sum damnatus. Prima est, quod recrescentes fructus annuos contra pauperes nimidè reservavi. Secunda est, quod contra sententiam plurimorum (sapientiorum, & primariorum) de pluralitate beneficiorum, quasi licitè retinendorum, opi-*

nionem propriam defensavi (id est practicè secutus sum, licet scirem oppositam à gravioribus, & sapientioribus Doctoribus tradi) & in hoc me periculo mortalis culpa commisi. Tertia est, & gravissima omnium, quod abominabili carnis vitio, in scandalum multorum, multo tempore laboravi.

Abque dubio probabilis tunc fuit opinio, quam miser iste Cancellarius secutus fuit: cum eam, ut controversam, & pro se Theologos atque Juristas habentem, S. Thomas (qui tunc vivebat) quodlib. 9. art. 15. proponat, dicens, quod *inveniuntur de ista questione Theologi Theologis, & Jurista Juristis contrarii*. Et quamvis opinionem istius Cancellarii rejiciat ut falsam, non tamen ut improbabilem. Imò de ea loquitur, ut solet de opinionibus probabilibus. Nec tamen istius opinionis probabilitas ipsum à damnatione liberavit; sed quia experiri ipse voluit vim probabilitatis, tutiori & probabiliori acquiescere nolens, commisit se periculo, & periit in illo.

440 At (inquis) Cancellario isti probabilior apparuit; eique idè tenaciter adhæsit. Ergo, si quid exemplum probat, probat licitum non esse sequi probabiliorum.

Respondeo 1.º consequentiam fortassis admittendam, juxta dicenda cap. 82. & seqq. 2. licet probabilior juxta Probabilioristas excuset, quando prudenter judicatur talis; à Cancellario illo prudenter judicatum non fuisse talem. Cum enim videret, opinionem suam à gravioribus & sapientioribus rejici ut falsam, non debebat in re tanti momenti, proprio fidere judicio, sed timere illusionem ab amore proprio, temporaliumque commoditatum cupiditate. Quà seclusâ, opinio sua sibi minus verisimilis apparuisset. Et in hoc imitatoris habet multos, quorum passio & cupiditas facit ipsis apparere nonnullas opiniones probabiliores, quæ, seclusâ passione, apparerent minus probabiles. Et idè non excusantur.

CAPUT XXXIX.

Ostenditur inania esse sacra testimonia, & exempla, seu ex iis argumenta, qua pro se Adversarii proferunt.

441 PRIMò Terillus q. 25. de conscientia probab. & q. 9. Reg. mor. per undecim folia magna opponit illud Matth. 11. *Jugum meum suave, & onus meum leve*. Et istud 1. Joan. 5. *Mandata ejus gravia non sunt*.

Respondeo (sua ipsi verba n. 433. relata, reponendo) sententias istas contra nos referre, non solum dignum non est homine Theologo, sed nec aptum movere Theologum, nisi fortè ad risum & compassionem. 1.º quia ex sacris illis eloquiis haud magis conficitur, licitum esse usum opinionis minus probabilis de licito, quam minimæ probabilitatis de licito, & quam usum opinionis minus probabilis de valido in Sacramentis, vel de jure alterius adjudicando in Judicibus, &c.

2.º. Sicut ad salvandam suaviter Evangelicæ legis, nihil addendum oneri illius, rigidius interpretando; sic nihil detrahendum, mollius explicando. Utrumque extremum pariter vitandum, sic collimando ad veritatem legis, ut si istius veritatis metam perspicuè attingere non valeamus, ad proximam usque viciniam ipsius conatus nostros extendamus. Hoc faciendo nos nihil legi culpabiliter addimus. Ei verò Probabilistæ culpabiliter detrahunt, dum licitum afferunt usum rei, quæ probabilis cognoscitur esse, quam non esse contra legem.

3.º. Jugum suum non idè suave Dominus dixit, quia secundum se non sit laboriosum & asperum, ait S. Thomas in 3. dist. 40. a. 4. Neque ex eo quod nulla præcipiat, homini carnali, naturæque corruptæ difficilia; multò minus ex eo quod liberam permittat electionem cujuslibet ex duabus contrariis opinionibus probabilibus. Nullus enim sanctorum Doctorum sacra illa testimonia sic hætenus intellexit. Nullus etiam Doctorum, usque ad sæculum decimum-seximum, sub cujus finem inter Catholicos introductus fuit Probabilismus, antè inusitatus. A quo si dependeret suavitas Evangelicæ legis, cum Guigone, Cathusianorum Generali, exclamare liceret: *O Apostolorum tempora infelicissima! ô viros illos ignorantia tenebris involutos, & omni miseratione dignissimos, qui ut ad vitam pervenerent, propter verba labiorum Dei tam duras vias custodiebant, & hæc nostra compendia nesciebant!*

4.º. Suavitas, de qua Christus, non tollit jugum, sed impositum suave reddit & leve. Probabiles verò opiniones jugum multorum præceptorum tollunt, & ab hominum cervice excutiunt. Quasi humana solertia ad semitam cæli adicere posset digitum unum latitudinis, quæ non potest ad staturam hominum adicere cubitum unum longitudinis. Ipse enim, qui vitæ hominis constituit terminos, qui præteriri non poterunt, etiam constituit viæ cæli terminos, qui dilatari non poterunt, & tartari terminos, qui contrahi non poterunt. Ad creaturam proinde solum pertinet submittere collum jugo imposito, diligenterque explorare voluntatem & legem Creatoris, ut eam opere compleat, quandocumque urgentiora viderit fundamenta ad sibi persuadendum legem Creatoris extare. Neque enim solum facere debet voluntatem Creatoris evidenter cognitam, sed & per indicia sufficientia prudenter judicatam.

5.º. Quia, ut S. Thomas loco citato prosequitur, jugum suum suave Christus dixit, quia *lex Evangelica ad mandata implenda inducit ex amore, qui omnia levia facit*, etiam quæ ex se aspera & gravia sunt. Quomodo etiam Dominici jugi suaviter Augustinus exponit in lib. de nat. & grat. c. . . Ibi namque exponens verba Apostoli: *Mandata ejus gravia non sunt: Non sunt* (inquit)

Hhhhh 3